

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้เป็นทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตัวเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการเสริมสร้างความสำคัญอันดีระหว่างบุคคล การขจัดปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6)

การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายหลักสูตรนั้น บทบาทประการหนึ่งที่ครูจะต้องดำเนินการก็คือการจัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนเลือกและใช้สื่อการเรียนและเทคโนโลยีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับวิธีการเรียน ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 26-27) การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัวเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตรวมทั้งรู้จักคิด รู้จักวางแผนการทำงานลงมือปฏิบัติเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธี

สอน วิธีการเรียนรู้ รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนให้หลากหลายวิธี โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O- NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2554 – 2555 ในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีพบว่า โรงเรียนบ้านกุดเขียวได้คะแนนร้อยละ 62.80 และร้อยละ 48.00 โดยมีค่าลดลงร้อยละ 14.82 ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนบ้านกุดเขียวไว้คือ ร้อยละ 60 (โรงเรียนบ้านกุดเขียว. 2554 - 2555) สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ผู้วิจัยพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยวิธีที่หลากหลายนักเรียนยังขาดทักษะการทำงานตามลำดับขั้นตอน ขาดทักษะการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ขาดโอกาสที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่เสนอไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่สอนเน้นเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยใช้วิธีสอนแบบตรงหรือสอนโดยวิธีบอกความรู้ อธิบายเนื้อหาที่ใช้สื่อประกอบบ้างเล็กน้อย การวัดและประเมินผลใช้การทดสอบความรู้โดยใช้ข้อสอบที่เน้นความรู้ความเข้าใจเท่านั้น สภาพการเรียนของนักเรียน นักเรียนเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากการรับฟังคำอธิบาย การบอกเล่าของครูผู้สอนที่เน้นความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหา การเรียนรู้ยังอยู่ในลักษณะที่ครูเป็นศูนย์กลางถึงจะมีการปฏิบัติกิจกรรมบ้างก็เป็นการปฏิบัติกิจกรรมตามที่ครูสั่งความรู้ที่ได้รับจึงเกิดจากการท่องจำและทำความเข้าใจเนื้อหามากกว่าการศึกษาค้นคว้าหรือการปฏิบัติจริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 11) และพบว่าในห้องเรียนเป็นแหล่งของการปลูกฝังหวานทั้งปลูกเป็นอาชีพเพื่อส่งจำหน่าย อีกทั้งยังปลูกไว้เพื่อรับประทานในครัวเรือน ควรนำมาใช้ประโยชน์โดยการสอนแบบโครงงานซึ่งเป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใกล้ตัว สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ในห้องเรียนของนักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทำงาน รวมถึงภาคภูมิใจในห้องเรียนของตนเองเป็นการสร้างพื้นฐานในการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนต่อไป

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือผู้เรียนเป็นผู้เลือกและแสวงหาวิธีการ ตลอดจนแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างหลากหลายด้วยตนเอง สามารถบูรณาการทักษะ ประสบการณ์ ความรู้และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามสภาพจริงได้ (ลัดดา ภูเกียรติ. 2552 : 53) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน (Learning Process on Project Approach) เป็นรูปแบบหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยครูผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จากการได้ศึกษาค้นคว้า ทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553 : 51-53) นอกจากนี้ การ

สอนแบบโครงงานเป็นการสอนอีกแบบหนึ่งในหลาย ๆ แบบที่เชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ช่วยสร้างความรับผิดชอบ ความอดทน ความเพียรพยายาม มีระเบียบวินัยในตนเอง ที่จะดำเนินการตามแผนงานของตนเองทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ ดังนั้นโครงงานจึงเป็นงานที่ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมด้วยตนเอง เริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนการทำงาน การรวบรวมข้อมูล แหล่งความรู้ลงมือปฏิบัติจริง ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เมื่อมีปัญหาที่ต้องหาทางแก้ปัญหา จัดทำรายงานและเสนอผลงานของตนเอง จึงถือว่าสำเร็จตามโครงงาน โดยครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ (วิมลศรี สุวรรณรัตน์ และมาฆะทิพย์ศิริ. 2553)

จากการสำรวจสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นโรงเรียนบ้านกุดเขียว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีเขตบริการ คือบ้านกุดเขียวเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียน 59 คน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา ประชาชนส่วนมากประกอบอาชีพทำนา การดำรงชีวิตของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนเป็นวิถีชีวิตแบบชาวบ้าน เป็นท้องถิ่นที่มีการปลูกไม้หวานซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อีกทั้งยังมีแหล่งน้ำสำคัญที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำไหลผ่านตลอดปี คือแม่น้ำชี ทำให้การปลูกไม้หวานนั้นมีการเจริญเติบโตเต็มที่ ทั้งนี้ยังมีการนำไม้หวานมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายหรือไว้รับประทานตลอดจนการนำทรัพยากรอื่น ๆ ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มาดัดแปลง รวมถึงวัสดุอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างรายได้ในท้องถิ่นและครัวเรือน อีกทั้งเป็นอาชีพเสริมของเกษตรกรที่สำคัญ และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การปลูกไม้หวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นเป็นการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติงานรวมถึงความพึงพอใจของผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามการวิจัย

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการปลูกไม้หวาน จะสามารถพัฒนาความรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง การปลูกไผ่หวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียน เรื่อง การปลูกไผ่หวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติงาน การเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง การปลูกไผ่หวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการปลูกไผ่หวาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยโครงงาน เรื่องการปลูกไผ่หวาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย
  - 1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกุดเขียว อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 6 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
  - 2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการปลูกไผ่หวาน
  - 2.2 ตัวแปรตาม คือ
    - 2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    - 2.2.2 ความพึงพอใจ
    - 2.2.3 ทักษะการปฏิบัติงาน
3. สาระที่ใช้ในการวิจัย

สาระที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการปลูกไผ่หวาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลาทดลอง 18 ชั่วโมง ซึ่งไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

5. สถานที่วิจัย

โรงเรียนบ้านกุดเขียว ต.บ้านแจ้ง อ.อาจสามารถ จ.ร้อยเอ็ด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมค้นคว้าตามความสนใจ ภายใต้คำแนะนำ คำปรึกษาและความช่วยเหลือจากผู้สอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ระยะดังนี้ 1.ระยะก่อนทำโครงงาน มี 3 ขั้นตอน คือ

- 1.1 ขั้นให้ความรู้เกี่ยวกับโครงงาน
- 1.2 ขั้นให้ความรู้เกี่ยวกับไฟหวาน
- 1.3 ขั้นให้ความรู้เกี่ยวกับการปลุกไฟหวาน

2. ระยะการดำเนินการทำโครงงาน มี 5 ขั้นตอน คือ

- 2.1 การเลือกหัวข้อโครงงาน
- 2.2 การเขียนเค้าโครงงาน
- 2.3 การลงมือปฏิบัติกิจกรรมโครงงาน
- 2.4 การเขียนรายงานโครงงาน
- 2.5 การสรุปการนำเสนอโครงงานและการจัดนิทรรศการโครงงาน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่อง การปลุกไฟหวาน เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และวิธีวัดประเมินผลที่ชัดเจน ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความเข้าใจก่อนเข้าสู่บทเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นศึกษาหาความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป

3. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่องการปลุกไฟหวาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E_1/E_2) 80/80

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ร้อยละค่าเฉลี่ยคะแนนจากทักษะการปฏิบัติงาน แบบประเมินพฤติกรรม และแบบทดสอบย่อย

80 ตัวหลัง (E₂) หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ร้อยละของค่าเฉลี่ยคะแนน ผลสัมฤทธิ์ซึ่งได้จากคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อจาก 50 ข้อ

5. ทักษะการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม การใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วจนเกิดความชำนาญ ตลอดจนสามารถประกอบกิจกรรมนั้นๆ ให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ วัดด้วยแบบวัดทักษะการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง การปลูกไม้หววนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ หรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง การปลูกไม้หววนกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วัดโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การเรียนรู้ จำนวน 18 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัด กระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน ด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ด้านกิจกรรม โครงการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนมีทักษะการปฏิบัติงาน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและมีความรู้ในการประกอบอาชีพได้ในอนาคต
2. ครูผู้สอนได้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดการสอนได้
3. ผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนจะนำไปกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาสถานศึกษา